

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Næringskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref
2025/1486

Vår ref
25/2871-

Dato
5. mai 2025

Dokument 8:213 S (2024-2025) - representantforslag om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder

Jeg viser til brev av 24. april 2025 der Stortingets næringskomité ber om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av Dokument 8:213 S (2024-2025) representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Skjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder.

1. Innledende kommentar

I den nylig fremlagte Meld. St. 16 (2024- 2024): *Industrien – konkurransekraft for en ny tid* legger regjeringen frem en samlet oppdatering av de utfordringene og mulighetene som favner hele industrien. I stortingsmeldingen er vi tydelige på at vi vil føre en aktiv næringspolitikk for å bidra til økt verdiskaping for å sikre fortsatt vekst, legge til rette for lønnsomme private investeringer og et mer omstillingsdyktig næringsliv. To av regjeringens industripolitiske hovedprioriteringer er at industrien skal bidra til lavutslippssamfunnet og at industrien skal ha tilgang på ren og rimelig kraft.

Regjeringen poengterer at omstillingen gir store muligheter for å fremme veksten av nye produkter og markeder. Vi er tydelige på at utfordringer og muligheter vil være forskjellige i ulike deler av industrien, samtidig som vi konstaterer at deler av industrien står for det meste av industriens klimautslipp og dermed også for store fremtidige klimakutt. I industrimeldingen har regjeringen derfor lagt vekt på en helhetlig tilnærming til hele industrien for å legge til rette for en bærekraftig og konkurransekraftig norsk industri.

Vi har de siste årene lagt vekt på å styrke norsk industris konkurransekraft og evne til å gjennomføre tiltak for utslippskutt og energieffektivisering. Gjennom regjeringens enighet med industrien om en ny innretning på CO₂-kompensasjonsordningen, sikrer vi at industrien

bruker minimum 40 pst. av kompensasjonen til klima- og energiltak. Dette bidrar til å redusere risikoen for karbonlekkasje og styrker norsk industris konkurranseevne.

Jeg vil for øvrig også vise til at regjeringen før påske la frem for Stortinget Meld. St. 25 (2024-2025): *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippsamfunnet* og med blant annet forslag til nytt klimamål frem for 2025. I meldingen redegjør vi blant annet for langsiktig politikk for utslippskutt og et konkurransedyktig næringsliv.

Forslagene berører flere statsråders konstitusjonelle ansvarsområder, og jeg har derfor involvert energiministeren i vurderingen av forslag 1, 2, 5, 6, og 7, samferdselsministeren og digitaliseringsministeren i vurderingen av forslag 4, klima- og miljøministeren i vurderingen av forslag 7, 8 og 10, samt kunnskapsministeren i vurderingen av forslag 9.

2. Gjennomgang av de konkrete forslagene til tiltak

1. Stortinget ber regjeringen definere en ambisjon om at det kommende støtteprogrammet for å kutte utslipp og oppnå negative CO₂-utslipp innen industri og avfallshåndtering skal bidra til å kutte 4 mill. tonn CO₂ innen 2035.

Vurdering: På oppdrag for Energidepartementet har Oslo Economics og Sintef Energi utredet virkemidler som kan realisere utslippskutt gjennom CO₂-håndtering i norsk industri og avfallsforbrenning. Parallelt har Oslo Economics på oppdrag for Miljødirektoratet utredet virkemidler for industriell karbonfjerning. Som oppfølging av Stortingets anmodning (Prop. 1 S (2024-2025), Innst. 2 S (2024-2025), vedtak 90 og 91) har Gassnova, Miljødirektoratet, Enova og Siva fått i oppdrag å utrede forslag til virkemidler for CO₂-håndtering. Regjeringen vil redegjøre for arbeidet i forslag til statsbudsjett for 2026.

2. Stortinget ber regjeringen styrke Climit, det nasjonale programmet for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, i forslag til statsbudsjett for 2026.

Vurdering: Regjeringen vil i sitt arbeid med budsjettforslaget for budsjettåret 2026 vurdere bevilgningen til CLIMIT-programmet.

3. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle virksomheter hvor staten er deleier, og hvor virksomheten ikke allerede omfattes av krav gjennom EUs direktiv om bærekraftsrapportering, skal legge frem en omstillingsplan som sikrer at deres virksomheter i tråd med 1,5-gradersmålet.

Vurdering: I eierskapsmeldingen, Meld. St. 6 (2022 - 2023) Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper, har Stortinget sluttet seg til statens mål med eierskapet i selskaper der staten eier aksjer, statens forventninger til selskapene, samt prinsipper for hvordan staten som eier følger opp selskapene.

For selskaper som primært opererer i konkurranse med andre, er målet høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer. For sektorpolitiske selskaper, det vil si selskaper som primært ikke opererer i konkurranse med andre, er målet bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål.

Det er styrets ansvar å forvalte selskapet, herunder å legge selskapets strategi og følge opp statens forventninger på ulike områder, jf. selskapslovgivningens rollefordeling mellom eier, styret og daglig leder.

På klimaområdet forventer staten som eier at selskap setter seg mål på kort og lang sikt i tråd med Parisavtalen og at dette følges opp med konkrete tiltak. Der det er tilgjengelig bør målene for utslippskutt baseres på vitenskapsbaserte metoder. Mål og tiltak må imidlertid tilpasses det enkelte selskaps virksomhet, egenart, risiko og størrelse. Nærings- og fiskeridepartementet har jevnlig dialog med selskapene om ulike temaer som er vesentlig, herunder klimagassutslipp, -risiko og omstilling til et lavutslippssamfunn. Det er ikke gitt at det vil være vesentlig for alle virksomheter hvor staten er deleier å legge frem omstillingsplaner.

Flere av selskapene med statlig eierskap er etter regnskapsloven pålagt å offentliggjøre sin omstillingsplan og redegjøre for hvordan denne er i tråd med Parisavtalen. Dersom foretaket ikke har en omstillingsplan, skal det angi om, og i så fall når, det planlegger å vedta en omstillingsplan. For de mindre selskapene er dette foreløpig ikke et krav etter regnskapsloven.

Stortinget har ved behandlingen av eierskapsmeldingen, sluttet seg til at statlig eierskap ikke skal medføre urettmessig konkurransevilkår, verken fordeler eller ulemper, sammenlignet med selskaper uten statlig eierandel. Et krav om at alle selskaper med statlig eierandel skal utarbeide og offentliggjøre en omstillingsplan vil ikke være i tråd med dette, og andre prinsipper for statens eierutøvelse som Stortinget har sluttet seg til.

4. Stortinget ber regjeringen innføre krav om et tak for utslipp fra sement og stål i offentlige bygg- og anleggsprosjekter for å skape et marked med betalingsvilje for industriprodukter produsert med lave eller ingen utslipp.

Vurdering: Klima- og bærekraft er viktige hensyn i statlige byggeprosjekter. Statsbygg gir råd til oppdragsdepartementene om kostnadseffektive løsninger med lav klima- og miljøbelastning i både byggeprosjekter og leiesaker. Bærekraft er også et viktig tema i eiendomsforvaltningen. Fra 2020 til 2024 har klimagassutslippene fra Statsbyggs virksomhet blitt redusert med 26,6 pst., til tross for et vesentlig økt aktivitetsnivå.

Samferdselsdepartementets underliggende virksomheter med ansvar for anleggsprosjekter (Statens vegvesen, Nye Veier, Bane NOR og Avinor) er underlagt lov om offentlig anskaffelser og skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 prosent i sine anskaffelser, herunder eventuelle anskaffelser av sement og stål. Regelverket gir nødvendig

fleksibilitet til å veie klima- og miljøhensyn opp mot andre hensyn man er nødt til å ta i anskaffelsen av et samferdselsprosjekt, og det gir fleksibilitet til å veie ulike miljøhensyn opp mot hverandre og klimahensyn mot miljøhensyn. Det er ingen grunn til at et utslippstak uten videre skulle gi sterkere insentiver til utslippskutt hos sement- og/eller stålprodusentene enn dagens regelverk. Samtidig kan prosjektene bli dyrere og andre miljøhensyn bli skadelidende. Europeisk – herunder norsk - sement- og stålproduksjon er dessuten underlagt EUs kvotesystem, som også gir et kraftig, og økende, insentiv til å kutte utslipp.

5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til CO₂-håndtering ved avfallsforbrenning, hvor andelen skal trappes opp mot null utslipp i 2035.

Vurdering: På oppdrag for Energidepartementet har Oslo Economics og Sintef Energi utredet virkemidler som kan realisere utslippskutt gjennom CO₂-håndtering i norsk industri og avfallsforbrenning. Parallelt har Oslo Economics på oppdrag for Miljødirektoratet utredet virkemidler for industriell karbonfjerning. Som oppfølging av Stortingets anmodning (Prop. 1 S (2024-2025), Innst. 2 S (2024-2025), vedtak 90 og 91) har Gassnova, Miljødirektoratet, Enova og Siva fått i oppdrag å utrede forslag til virkemidler for CO₂-håndtering. Regjeringen vil redegjøre for arbeidet i forslag til statsbudsjett for 2026.

Det vises også til Meld St. 25 (2024-2025) Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet, der fremgår at EU i 2026 skal gjøre en vurdering av om utslippene fra avfallsforbrenning skal inkluderes fra 2028. I tillegg skal det vurderes om CO₂-fjerning med permanent lagring (negative utslipp) kan inkluderes i kvotesystemet. Dette vil også ha betydning for avfallsforbrenning i Norge.

CO₂-håndtering kan bidra til en vesentlig reduksjon i utslippene fra avfallsforbrenning, men med dagens teknologiske løsninger vil ikke utslippene fjernes fullstendig. Av den grunn vil ikke et krav om CO₂-håndtering føre til null utslipp i 2035, slik forslaget fra SV legger opp til.

6. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til hvordan staten kan få eierskap til, eller koordinere anskaffelse av, transport og lagringstjenester for å få tilstrekkelig volum til å kunne utløse norske prosjekter for fangst av CO₂ som tilsvarer minimum en halvering av utslippene fra norsk industri innen 2035, som oppfølging av vedtak nr. 90 (2024–2025), jf. Prop. 1 S (2024–2025) og Innst. 2 S (2024–2025).

Vurdering: På oppdrag for Energidepartementet har Oslo Economics og Sintef Energi utredet virkemidler som kan realisere utslippskutt gjennom CO₂-håndtering i norsk industri og avfallsforbrenning. Parallelt har Oslo Economics på oppdrag for Miljødirektoratet utredet virkemidler for industriell karbonfjerning. Som oppfølging av Stortingets anmodning (Prop. 1 S (2024-2025), Innst. 2 S (2024-2025), vedtak 90 og 91) har Gassnova, Miljødirektoratet, Enova og Siva fått i oppdrag å utrede forslag til virkemidler for CO₂-håndtering. Regjeringen vil redegjøre for arbeidet i forslag til statsbudsjett for 2026.

7. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til krav til ombruk av materialer og bruk av spillvarme i industriprosesser for å sikre areal- og energieffektiv industriutvikling.

Vurdering: Ekspertgruppen som gjør en helhetlig utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter skal levere sin rapport i uke 22. Ekspertgruppen skal identifisere samfunnsøkonomisk lønnsomme virkemidler for blant annet å fremme økt ressursutnyttelse, bærekraftig forbruk og økt verdiskaping, og med bakgrunn i dette foreslå eventuelle endringer i dagens virkemiddelbruk. I Meld. St. 16 (2024-2025) Industrien – konkurransekraft for en ny tid varsler regjeringen at vi raskt vil følge opp anbefalingene fra ekspertgruppen. Regjeringen har også besluttet å etablere et samfunnsoppdrag for sirkulær økonomi der hovedmålet er at Norge i 2035 skal ha oppnådd en betydelig økning i ombruk, reparasjon og deling av knappe ressurser.

Spillvarme, eller overskuddsvarme, er regulert i flere regelverk. I 2023 ble det fastsatt krav i energiloven om gjennomføring av kost-nytteanalyse for å utnytte overskuddsvarme for aktører som bygger eller oppgraderer energiintensive anlegg. Energidepartementet har konkretisert bestemmelsene i forskrift og kravet trådte i kraft 1. april 2025. Kravene omfatter datasenter med over 2 MW tilført elektrisk effekt, og andre anlegg med tilført elektrisk effekt på over 20 MW, samt kraftverk, industrianlegg og anlegg for energiproduksjon med over 20 MW tilført varmeeffekt i tillegg til fjernvarmeanlegg og fjernkjøleanlegg. Det kan i enkeltvedtak stilles krav om at overskuddsvarmen skal utnyttes dersom kost-nytte-analysen viser at fordelene ved dette er større enn kostnaden. Krav til utnyttelse gjelder ikke for anlegg med tilført elektrisk effekt.

Videre stiller forskrift om energikartlegging, som trådte i kraft 1. oktober 2024, krav om at alle foretak med årlig gjennomsnittlig energibruk i Norge på minst 2,5 GWh de siste tre årene skal gjennomføre regelmessige energikartlegginger. Energikartleggingen skal blant annet «identifisere muligheter for utnyttelse av overskuddsvarme og fleksibilitet i forbruket ...». Innen ett år etter kartleggingen skal foretaket utarbeide en gjennomføringsplan som baserer seg på identifiserte tiltak i kartleggingen. Både energikartleggingen og gjennomføringsplanen skal legges frem for foretakets ledelse. Gjennomføringsplanen og en overordnet beskrivelse av hvilke tiltak som er gjennomført skal og offentliggjøres i foretakets årsberetning eller på annen måte.

Regjeringen vurderer å foreslå strengere krav til kost-nytteanalyser under energilovens kapittel 7. NVE leverte 18. juni 2024 svar på et oppdrag fra Energidepartementet der de blant annet anbefaler at flere anlegg skal omfattes av kravet om å gjennomføre en kost-nytte-analyse av utnytting av overskuddsvarme. Departementet vurderer nå NVEs innspill.

Utnyttelse av overskuddsvarme blir også regulert gjennom forurensningsloven og avfallsforskriften som Miljødirektoratet forvalter. Virksomheter må i forbindelse med søknader om utslippstillatelser beskrive om anlegget vil slippe ut varmt vann, og om denne skal utnyttes. Miljødirektoratet kan sette krav til utnyttelse av overskuddsvarme i

utslippstillatelsene eller tilrettelegging for fremtidig utnyttelse. Anlegg for forbrenning av avfall har i tillegg spesifikke krav til energigjenvinningsgrad gjennom avfallsforskriften.

I forskrift om CO₂-kompensasjon, som trådte i kraft 1. januar 2025, stilles krav om at virksomheter som mottar slik kompensasjon skal bruke minst 40 prosent av den samlede kompensasjonen for perioden 1. januar 2024 til 31. desember 2030 på klima- og energiltak direkte eller indirekte knyttet til støtteberettiget produksjon, med formål om å blant annet «gjenvinne energi til egen virksomhet, til andre virksomheter eller til kraftproduksjon».

Etter de nylig reviderte statlige planretningslinjene for klima og energi, som trådte i kraft 20. desember 2024, skal kommunene «ha oppdatert oversikt over muligheten for forsyning av varme og kjøling basert på lokale energikilder, herunder overskuddsvarme». Videre skal kommunen «legge til rette for utnyttelse av lokale varme- og kjølekilder, herunder overskuddsvarme».

Jeg viser også til at Stortinget i forbindelse med representantforslag om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi (Dokument 8:176 S (2023-2024)) fattet følgende vedtak 5. desember 2024: «Vedtak 78. Stortinget ber regjeringen stille strengere krav om at spillvarme utnyttes fra prosesser som avgir mye varme, for eksempel fra industrianlegg, avfallsforbrenning, datasentre, hydrogenproduksjon og energiproduksjonsanlegg der det ligger til rette for dette, og komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig.» Regjeringen vil se vedtaket i sammenheng med andre prosesser på området, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

8. Stortinget ber regjeringen varsle utvidelse av forbud mot bruk av fossile brensler til indirekte oppvarming i industrien til også å gjelde industri omfattet av EUs kvotesystem (kvotepliktig industri) fra 2035, i statsbudsjettet for 2026.

Vurdering: Regjeringen har varslet et forbud mot fossil fyring i industrien som ikke er omfattet av klimakvoteforskriften § 1-3 fra 1. januar 2030. Et mulig forbud mot fossil fyring til energiformål i industrien ble konsekvensutredet av Miljødirektoratet i 2023. Forskriften har vært på høring, og regjeringen arbeider med å vurdere høringsinnspillene. Regjeringen varslet å innføre et forbud i 2030 mot bruk av fossile brensler til indirekte fyring som gir utslipp under innsatsfordelingen som en av flere målrettede satsinger i Klimastatus og -plan for 2024. Regjeringen vil vurdere å utvide forbudet til også å inkludere direkte fyring etter 2030. Deltakelse i EUs kvotesystem er hovedvirkemiddelet for å redusere utslippene fra kvotepliktig industri. Enova har mulighet til å støtte prosjekter i kvotepliktig sektor, der det er store muligheter for innovasjon, energi- og klimaomstilling, og dermed bidra til risikoavlastning for aktører i industrien som ønsker å fase ut bruk av fossile brensler. Regjeringen har ikke per nå lagt opp til eventuelle utvidelser av forbudet til å gjelde kvotepliktige aktører. Regjeringens klimastatus og -plan er det sentrale verktøyet for å følge opp planer og gjøre justeringer i politikken, dersom det er nødvendig for å nå de lovfestede klimamålene.

9. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå å etablere en søknadsbasert statlig omstillingsstøtte som gir arbeidstakere inntektssikring ved deltakelse i kompetanseutvikling der virksomhetene ikke dekker lønn.

Vurdering: I statsbudsjettet for 2025 inngikk regjeringen et forlik med SV om 25 mill. kroner for en pilot for kompetansereform i industrien. I piloten skal regjeringen de neste fire årene teste ut hvordan myndighetene kan støtte den kompetanseutviklingen som faller utenfor arbeidsgivers ansvar, uten at det innebærer store økonomiske tap for enkeltindividet. Vi tester dette ut i industrien først, men erfaringene fra piloten vil være nyttige for hele arbeidslivet. Kunnskapsdepartementet jobber tett sammen med partene i arbeidslivet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) for å etablere en ordning for denne piloten. I tillegg har Stortinget, etter forslag fra regjeringen, bevilget penger i statsbudsjettet for 2025 til en ny låneordning gjennom Lånekassen som skal treffe voksne arbeidstakere. Lånet er spesielt rettet mot de som tar korte utdanningstilbud i fagskoler, universiteter og høyskoler kombinert med jobb. Regjeringen har derfor ikke foreslått å innføre en annen søknadsbasert statlig omstillingsstøtte nå.

10. Stortinget ber regjeringen sørge for at regjeringens samfunnsoppdrag på sirkulærøkonomien også inkluderer industri, for å legge til rette for gjenvinning av kritiske råvarer fra sekundære kilder i Norge.

Vurdering: Samfunnsoppdraget er ett av flere grep regjeringen tar som bidrar til å fremme gjenvinning av kritiske råvarer. Regjeringens handlingsplan for en sirkulær økonomi viser at noe av det aller viktigste vi gjør er å følge opp vedtatt EU/EØS- regelverk under EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 under EUs grønne giv.

Europakommisjonen la nylig fram sin arbeidsplan for videre arbeid med økodesignkrav for perioden 2025-2030. Planen har særlig fokus på kravstilling som vil øke konkurransekraften i EUs industri, fremme avkarbonisering og styrke tilgangen på råmaterialer innen EU, i tråd med målsettingene i EUs Clean Industrial Deal. Flere grep tas samtidig. EU vil blant annet utarbeide økodesignkrav til jern, stål og aluminium. Det blir også tatt nye større grep for å gjennomgående øke graden av innhold av gjenvunnede råvarer og reparerbarhet i større produktspektre, i første omgang i elektriske og elektroniske produkter. Disse produktene inneholder ofte kritiske råmaterialer. EU startet en studie om knappe, miljømessig relevante og kritiske råmaterialer i 2023, som skal bidra med et faglig grunnlag for utviklingen av økodesignkrav. Det er vedtatt krav til økodesign og en helhetlig bærekraftig verdikjede i EUs batteriforordning, som vil bidra til å øke sirkularitet og bærekraft for kritiske råmaterialer i batterier. I tillegg har Miljødirektoratet fått oppdrag om å utrede potensialet og vurdere og eventuelt anbefale virkemidler for ombruk av elbilbatterier.

Etter hvert som kjøretøysektoren går over til nullutslippsteknologi og kjøretøyene får mer integrert elektronikk, øker etterspørselen etter kobber og andre kritiske råvarer. EU behandler nå Europakommisjonens forslag til en ny forordning med nye sirkulære krav til design av kjøretøy, reparasjon, ombruk og håndtering av kasserte kjøretøy. Forslaget skal

sørge for effektiv bruk av kritiske råmaterialer, og er et viktig bidrag til EUs innsats for strategisk uavhengighet i tilgangen til kritiske råmaterialer. Regjeringen vil utvikle insentiver som fremmer økt ombruk av brukte bildeler.

For å muliggjøre gjennomføringen av blant annet økodesignforordningen og batteriforordningen ble en ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder vedtatt av Stortinget sommeren 2024. Regjeringen arbeider med en lovproposisjon om endring av loven for å gjennomføre økodesignforordningen i norsk rett så snart som mulig.

Norge har også tatt initiativ til et stort prosjekt under den Nordiske arbeidsgruppen for sirkulær økonomi som har gitt viktig kunnskap om potensialer, barrierer, tiltak og virkemidler for økt ombruk og materialgjenvinning av kritiske råvarer. Rapporten anslår at i underkant av en million tonn kritiske råmaterialer fra de nordiske landene kan gjenvinnes.

Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet oppdrag om å utarbeide en helhetlig plan for økt ombruk og materialgjenvinning av kritiske råmaterialer, herunder sjeldne jordartsmetaller. Planen skal se hen til relevant EU/EØS-regelverk og det nordiske kunnskapsgrunnlaget innenfor kritiske råmaterialer. Dette er i tråd med EUs forordning om kritiske råmaterialer, som skal styrke verdikjedene for kritiske råvarer i Europa, inkludert gjennom å fremme effektivitet og sirkularitet gjennom hele verdikjeden.

Samfunnsoppdraget for sirkulær økonomi er beskrevet i Meld. St. 25 (2024–2025) Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet i kap 11 om Norges klimafotavtrykk. Hovedmålet er at Norge i 2035 skal ha oppnådd en betydelig økning i ombruk, reparasjon og deling av knappe ressurser.

Målet innebærer ambisjoner om flere og oppskalerte ombruks-, reparasjons- og delingstjenester og økt industrielt samspill regionalt (industrielle symbioser) for best mulig utnyttelse av materialer, vann, energi og biprodukter og/eller avfall. Det arbeides med å konkretisere delmål og organisering.

Industrielle symbioser er et virkemiddel for å oppnå en mer sirkulær økonomi. I en industriell symbiose samarbeider industribedrifter med andre bedrifter innenfor et geografisk område om deling og best mulig utnyttelse av ressurser som materialer, energi, vann og biprodukter. Industrielle symbioser kan bidra til å kutte utgifter til avfallshåndtering og råvarekostnader, redusere klimagassutslipp, ressursbruk og forurensning og øke bruk av spillvarme. Tanken er at en virksomhets avfall eller biprodukt, er en annen virksomhets ressurs. Etablering av slike infrastrukturer og nye sirkulære verdikjeder krever ekstra ressurser i form av kartlegging, datadeling, investeringer, kunnskap og nettverksaktiviteter. Derfor er samfunnsoppdraget relevant for industri og gjenvinning av kritiske råvarer, særlig knyttet til industrielle symbioser.

11. Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal status for industriparker, på samme måte som for klyngeprogrammet som Innovasjon Norge i dag drifter sammen med Siva og Norges forskningsråd.

Vurdering: Klyngeprogrammet til Innovasjon Norge er et program som gir tidsavgrenset støtte til næringsklynger, for å stimulere til økt samarbeid og innovasjon i næringslivet og bygge levedyktige næringsklynger. Av økonomiske og miljømessige årsaker bør industriparker ha en lang levetid, langt utover støtten som kan gis gjennom klyngeprogrammet. Det langsiktige arbeidet med å utvikle og drive grønne industriparker i Norge er innrettet på en helt annen måte enn klyngeprogrammet, blant annet for å sikre miljømessig og økonomisk bærekraft på lang sikt. Dette oppdraget ligger i Siva.

3 Avslutning

Regjeringen vil møte utfordringer og muligheter i industrien med en aktiv næringspolitikk. Vi har som utgangspunkt at mulighetene for norsk industri er mange. Den samlede nærings- og industripolitikken skal bygge på dette potensialet og bidra til produktive, lønnsomme og konkurransedyktige arbeidsplasser. Det er samtidig i stor grad industrien selv som må være i front for å gripe muligheter og løse utfordringer i det grønne skiftet. Men regjeringen skal legge til rette for å redusere utslipp og fremme effektiv omstilling gjennom samlede gode rammevilkår. Det er et løpende arbeid og et stort samarbeidsprosjekt. Jeg har stor tro på mulighetene for industrien fremover og ser frem til behandling av industrimeldingen i Stortinget.

Med hilsen

Cecilie Terese Myrseth

Fiskeri- og havministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/2879-

Dato
5. mai 2025

Dokument 8:236 S (2024-2025) - representantforslag om å sikre oppdrag til norsk verftindustri

Jeg viser til brev fra Stortingets næringskomité datert 24. april om representantforslag 8:236 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å sikre oppdrag til norsk verftindustri.

Oljeprisfallet i 2014 hadde en negativ effekt for norske verft, som måtte omstille seg fra bygging av offshorefartøy til andre segmenter. Norske verft sysselsetter om lag 7500 arbeidstakere, og i 2023 økte verdiskapingen rundt 10 pst. til ca. 6 mrd. kroner. Ordreinngangen har tatt seg opp, en trend som har fortsatt i 2024 og så langt i 2025.^{1, 2} At flere skip nå bygges ved norske verft er et resultat av flere forhold, deriblant etterspørsel og ledig kapasitet, kompetanse hos de ulike verftene og kronekurs. Når det kommer til forsvarssektorens anskaffelser og hvor fartøyene skal anskaffes, vises det til Innst. 426 S (2023–2024) til Prop. 87 S (2023–2024).

Som forslagsstillerne poengterer, har Norge i utgangspunktet ikke anledning til å kreve at skipsbyggingsprosjekter som mottar støtte gjennom virkemiddelapparatet, blir bygget ved verft i Norge. Dette gjelder også offentlige anbud. Jeg vil likevel trekke frem at vi har virkemidler som tilgodeser norske verft, deriblant Byggelånsgarantiordningen og den midlertidige Skipsgarantiordningen, hvor Eksfin kan finansiere hhv. skipsbyggingsprosjekter hos norske verft og kjøp av skip fra norske verft. Regjeringen har økt den maksimale garantiandelen til 75 pst. i byggelånsgarantiordningen og har forlenget skipsgarantiordningen til 2026. Ordningene har en ramme på hhv. 7 milliarder kroner og 10 milliarder kroner.

¹ Maritim verdiskapingsrapport 2024 (Menon Economics, 2024)

² Maritim verdiskapingsrapport 2025 (Menon Economics, 2025)

Det må også understrekes at det næringsrettede virkemiddelapparatet har satt krav og retningslinjer for å følge opp at bedrifter som mottar støtte, driver sin virksomhet i tråd med norsk lov og ivaretar sitt samfunnsansvar. Dette gjelder både Enova og Eksfin som forslagsstillerne trekker frem, som begge har hatt fokus på arbeidstakervilkår og sosiale forhold ved utenlandske byggeverft.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) er statens fagorgan for offentlige anskaffelser. DFØ har omfattende veiledningsvirksomhet blant annet innenfor klima- og miljøkrav. DFØ har styrket og utviklet denne veiledningen, herunder for maritim transport. DFØ har allerede veiledning om krav og kriterier og eksempler av gjennomførte anskaffelser innenfor maritim transport på sine hjemmesider, anskaffelser.no. De nye reglene om klima og miljø i offentlige anskaffelser trådte i kraft 1. januar 2024. Formålet med reglene er å redusere klimaavtrykket eller miljøbelastningen fra offentlige innkjøp. Hovedregelen er at oppdragsgiver skal gi klima- og miljøhensyn minimum 30 prosent vekt ved offentlige innkjøp.

Det er viktig at klima- og miljøkrav som stilles i anskaffelser bidrar til bedre klima og miljø. Det er variasjon i anskaffelser – også store anskaffelser kan være svært forskjellige fra hverandre. Innenfor regelverket, har norske oppdragsgivere i dag et betydelig handlingsrom. Slik mener jeg det fremdeles bør være fremover. Det er den enkelte oppdragsgiver som har de beste forutsetningene for å avgjøre hva som trengs for å dekke egne behov, samtidig som hensynet til klima og miljø ivaretas.

Samtidig mener jeg det allerede er god veiledning om klima og miljøkrav som kan stilles i offentlige anskaffelser, som også kan bidra til at den nasjonale næringen har gode muligheter i konkurranser om offentlige kontrakter. Det er positivt om flere offentlige anskaffelser går til nasjonal industri.

Store anbud, som er over EØS-terskelverdi, må kunngjøres på engelsk eller et annet EU-språk. Det er ikke mulig å kunngjøre bare på norsk. Kunngjøringen av anbudet inneholder en god del informasjon om anbudet, men ikke detaljer. Utenlandske tilbydere vil dermed alltid ha tilgang på all overordnet informasjon om anbudskonkurransen. For å få tilgang på detaljene i konkurransen må de oversette dokumentene, det samme gjelder når de skal levere tilbud. Dette må de sannsynligvis ha hjelp til, men med utviklingen av KI ser jeg ikke at dette skal være en stor utfordring for utenlandske leverandører.

Rapporten fra Menon Economics utarbeidet for Nærings- og fiskeridepartementet som representantene viser til, viser til at nasjonale leverandører oftere vinner konkurranser der det er stilt krav til at tilbudene leveres på nasjonalt språk. I rapporten understrekes det at dette ikke er grunnlag for å si at «et nasjonalt språkkrav har gjort at utenlandske aktører har valgt å ikke levere tilbud.». Tallene tar heller ikke høyde for andre momenter ved anskaffelsene – slik som at det kan tenkes at der hvor det ikke er nasjonalt språkkrav har oppdragsgiver valgt dette bort fordi det ønskes laveste pris, eller fordi oppdragsgiver har kunnskap om at ikke eksisterer nasjonale tilbydere.

Som omtalt ovenfor er det viktig at norske oppdragsgivere har et betydelig handlingsrom i sine anskaffelser. De vet hvordan behovene deres kan dekkes best, og mest effektivt.

A handwritten signature in blue ink, reading "Marianne Sivertsen Næss". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Marianne Sivertsen Næss